

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน และองค์การบริหารส่วนตำบลค้อน้อย จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสาเหตุการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษาความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และสาเหตุความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 4) เพื่อศึกษาความสามารถของครัวเรือนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

การศึกษานี้ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดของวัยสูงอายุ ครอบครัว ครัวเรือน และการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ความต้องการที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุกับสิ่งแวดล้อม หลักในการวางแผนและการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ สภาพที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคสาธารณูปการ แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ หัวข้อที่น่าจะนำมาพิจารณาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน มีประชากรผู้สูงอายุตามข้อมูลการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ณ เดือนกรกฎาคม 2555 จำนวน 882 คน องค์การบริหารส่วนตำบลค้อน้อย มีประชากรผู้สูงอายุตามข้อมูลการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ณ เดือนกรกฎาคม 2555 จำนวน 682 คน รวมทั้งสิ้น 1,542 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ 99 เปอร์เซ็นต์ ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน สุ่มตัวอย่างให้กระจายไปตามแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุ โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ขนาดครัวเรือน ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน (จำแนกโดยดัชนีบาร์เชล เอดีแอล) และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้าน ตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อภิปรายผลด้วย ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ด้วยค่าไคสแควร์ และการอภิปรายการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ของผู้สูงอายุจำแนกตามกิจกรรมต่างๆ

ผลจากการศึกษาและการวิเคราะห์ผลโดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาที่เกี่ยวข้องจำแนกตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุและครัวเรือน

พบว่า ด้านเขตที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอนจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 และรองลงมาองค์การบริหารส่วนตำบลค้อน้อย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6

ด้านเพศ ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 เป็นเพศชาย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5

ด้านช่วงอายุ ผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาอายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และอายุระหว่าง 80 ปี ขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8

ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่ สมรส จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 97.9 ในจำนวนที่สถานภาพสมรสมีเป็นมาย (จากการเสียชีวิตหรือหย่า) และอาศัยอยู่ด้วยกัน ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ จำนวน 155 คน และแยกกันอยู่ จำนวน 13 คน และสถานภาพโสด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ด้านจำนวนบุตร ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 3-5 คน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมา มีจำนวนบุตร 6-8 คน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และมีจำนวนบุตร 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และไม่มีบุตร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 (ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรเนื่องจากเป็นโสดจำนวน 7 คน)

ด้านจำนวนคนที่อยู่อาศัยในบ้านเดียวกัน (รวมผู้สูงอายุ) ส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุอยู่ในครัวเรือนขนาดเล็ก คือ 1-4 คน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 และอยู่ในครัวเรือนขนาดใหญ่ คือ 5 คน ขึ้นไป จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8

ด้านจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านเดียวกัน (รวมผู้สูงอายุ) ส่วนใหญ่มีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน 1 คน จำนวน 166 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.3 รองลงมา มี 2 คน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 และมีมากกว่า 2 คน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

ด้านการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุยังทำงานมีรายได้ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4 ในจำนวนนี้มีรายได้จากการทำนาทำสวน จำนวน 107 คน มีรายได้จากลูกหลานให้ จำนวน 36 คน รายได้

จากการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น จักสาน ค่าขาย จำนวน 40 คน และจากการรับจ้าง 26 คน และผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงาน จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 ในจำนวนนี้มีรายได้จากลูกหลานให้ จำนวน 122 คน รายได้จากแหล่งอื่นๆ เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก 53 คน และรายได้จากเงินบำนาญ 1 คน

2. ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันและโรคประจำตัว ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 มีโรคประจำตัวจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด รองลงมาคือ โดยส่วนใหญ่ในกลุ่มที่เป็นโรคเบาหวานเป็นโรคความดันโลหิตสูงด้วย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว คือ โรคปวดตามข้อ โรคเก๊าท์ โรคหัวใจ โรคกระเพาะ และโรคไต เป็นต้น

ด้านภาพรวมของคะแนนดัชนีบาร์เซลเอทีแอลซึ่งแสดงถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มติดสังคมคือ ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างดี (12 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 96.4 กลุ่มติดบ้านซึ่งสามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างแต่ต้องการความช่วยเหลือในกิจวัตรประจำวัน (5-11 คะแนน) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และกลุ่มติดเตียงซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (0-4 คะแนน) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ด้านความสามารถในการมองเห็น พบว่า ส่วนใหญ่สายตาเป็นปกติไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ สายตาสั้นหรือยาวต้องใช้แว่นสายตาช่วย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และมองไม่เห็น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9

ด้านความสามารถในการได้ยิน พบว่าส่วนใหญ่การได้ยินปกติ จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 85.5 รองลงมาหูตึง ต้องพูดเสียงดังจึงจะได้ยินหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย จำนวน 48 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.5

3. รูปแบบของที่อยู่อาศัย และสภาพปัจจุบันของการอยู่อาศัย

3.1 รูปแบบของที่อยู่อาศัย

3.1.1 รูปแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

พบว่า รูปแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นแบบ บ้านเดี่ยว 2 ชั้น จำนวน 194 หลัง คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาเป็นแบบบ้านเดี่ยวชั้นเดียว จำนวน 61 หลัง คิดเป็นร้อยละ 18.5 แบบบ้านเดี่ยวใต้ถุนสูง จำนวน 52 หลัง คิดเป็นร้อยละ 15.8 และบ้านเดี่ยวใต้ถุนเตี้ย จำนวน 23 หลัง คิดเป็นร้อยละ 7.0 สอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร ชโยวรรณ และจอห์น โนเดล (2539) ที่ว่าผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่บ้านในลักษณะยกพื้นสูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวทางกายของผู้สูงอายุ แต่เมื่อพิจารณาด้านชั้นที่ใช้เป็นที่นอน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านชั้นเดียว ชั้นล่างหรือชั้นใต้ถุนเป็นห้องนอน จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 และอาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยวใต้ถุนเตี้ย และอาศัยบนชั้น 2 (ซึ่งต้องขึ้นบันได) เป็นที่นอน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 อาจกล่าวได้ว่า ด้วยวัยที่สูงขึ้นทำให้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ย้ายห้องนอนลงมาอยู่ในชั้นล่างของบ้านเพื่อความสะดวกในการเคลื่อนไหวเพราะชั้นล่างบันไดลำบาก คำตอบนี้จะชัดเจนขึ้นเมื่อพิจารณาด้านการปรับปรุงและความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

3.1.2 ระยะเวลาการอยู่อาศัยและกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ด้านระยะเวลาในการอยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีระยะเวลา 31 ปีขึ้นไป จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ 21-30 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 และ 11-20 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

ด้านกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นของผู้สูงอายุหรือคู่สมรส จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 รองลงมาคือ เป็นของบุตรหลาน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และเป็นของญาติพี่น้อง และเป็นของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติในจำนวนที่เท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 การเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยแสดงถึงความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุซึ่งจะเป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะมีบ้านอยู่อาศัยในช่วงบั้นปลายของชีวิต อย่างไรก็ตามระยะเวลาในการอยู่อาศัยภายในบ้านก็บ่งบอกถึงความทรุดโทรมของตัวบ้านและไม่สะดวกกับผู้สูงอายุ และอีกนัยหนึ่งผู้สูงอายุมีความเคยชินกับบ้านที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานานจนไม่ได้เห็นว่าสภาพที่ไม่เหมาะสมหลายประการสำหรับผู้สูงอายุเป็นปัญหาในการอยู่อาศัยของตน

3.2 สภาพปัจจุบันของการอยู่อาศัย

3.2.1 ห้องครัวและพื้นที่รับประทานอาหารของผู้สูงอายุ

ด้านความสามารถในการประกอบอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุสามารถอาหารเองได้ จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8

ด้านที่ตั้งของห้องครัวและพื้นที่รับประทานอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ภายในบ้าน จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 และอยู่ภายนอกตัวบ้าน จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2

ด้านลักษณะพื้นที่รับประทานอาหารส่วนใหญ่ พบว่า นั่งรับประทานอาหารกับพื้น จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และมีโต๊ะรับประทานอาหาร จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5

3.2.2 ห้องน้ำของผู้สูงอายุ

ด้านความสามารถในการใช้ห้องน้ำ ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตัวเองได้ดี จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 92.7 ต้องการความช่วยเหลือบางครั้ง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ด้านที่ตั้งของห้องน้ำ พบว่า อยู่ภายนอกตัวบ้าน จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 อยู่ในตัวบ้าน จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0

ด้านลักษณะของห้องอาบน้ำและห้องส้วม พบว่า ส่วนใหญ่รวมอยู่ในห้องเดียวกัน จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5 และแยกกันคนละห้อง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5

ด้านวิธีอาบน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีตักอาบ จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 97.9 ที่เหลือใช้ฝักบัวในการอาบน้ำ

ด้านชนิดของส้วม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นส้วมแบบนั่งยอง จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 และเป็นแบบนั่งราบ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6

ด้านราวจับช่วยการทรงตัว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีราวจับในห้องน้ำ จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 และมีราวจับในห้องน้ำ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ในจำนวนห้องน้ำที่มีราวจับ จำแนกเป็นราวจับที่ทำขึ้นเองโดยใช้วัสดุที่หาได้ เช่น ท่อเหล็ก ไม้ จำนวน 12 คน และใช้ราวจับสำเร็จรูปที่มีขาย จำนวน 14 คน

จากการศึกษาของนภาพร ชโยวรรณ และจอห์น โนเดล (2539) ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่บ้านในลักษณะยกพื้นสูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวทางกายของผู้สูงอายุ ร้อยละ 46 ของผู้สูงอายุมีส้วมภายในบ้าน แต่สัดส่วนที่มีส้วมภายในบ้านของผู้สูงอายุในชนบทต่ำกว่าเมืองมาก อย่างไรก็ตามการมีส้วมภายในบ้านสะท้อนการเข้าถึงความต้องการด้านสุขอนามัยส่วนตัวเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ชนิดของส้วม การจัดระเบียบภายในห้องส้วม และห้องนอนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ต้องคำนึงถึง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่ผ่านมาไม่ได้สนใจสภาพกายภาพการอยู่อาศัย เช่น รูปแบบของส้วมและห้องน้ำ สถานที่หลบนอนของผู้สูงอายุ การนอนกับพื้นหรือนอนเตียง เป็นต้น เหล่านี้ น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวันตามวัยที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุ

3.2.3 ห้องนอนของผู้สูงอายุ

ด้านลักษณะการใช้ห้องนอนร่วมกับบุคคลอื่นภายในบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้ห้องนอนร่วมกับบุคคลอื่นในบ้าน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 และนอนคนเดียว 138 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8

ด้านลักษณะของห้องนอน พบว่า ส่วนใหญ่ห้องนอนเป็นแบบไม่เป็นสัดส่วน (โล่งต่อกับพื้นที่อื่นหรือกั้นบางส่วน) จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 และมีห้องนอนเป็นสัดส่วน (เป็นห้องมีประตู หรือผนัง ทั้ง 4 ด้าน) จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8

ด้านลักษณะการนอน พบว่า ส่วนใหญ่นอนกับพื้น (มีพูกปูราบกับพื้น) จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และนอนบนเตียง จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 ในจำนวนนี้จำแนกเป็น นอนเตียงเดี่ยวเล็ก 37 คน และนอนเตียงเดี่ยวขนาดใหญ่ 72 คน

ด้านระบบช่วยการระบายอากาศในบริเวณนอน ส่วนใหญ่มีพัดลม จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 96.1 ไม่มีเครื่องช่วยระบายอากาศ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และมีระบบปรับอากาศ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

บริเวณที่ผู้สูงอายุใช้ในการพักผ่อนช่วงเวลากลางวัน ได้แก่ บริเวณใต้ถุนบ้าน ภายในบริเวณบ้าน บริเวณหน้าบ้าน ใต้ร่มไม้ ทุ่งนา ระเบียงหน้าบ้าน ช้างบ้าน บ้านเพื่อน บ้านญาติ และวัด

วัตถุประสงค์ที่ 2 การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสาเหตุของการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

1. การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

พบว่า ที่ผ่านมามีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 และมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6

2. สาเหตุของการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

เนื่องจากการตอบคำถามในภาพรวม ผู้สูงอายุไม่สะดวกในการลำดับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้น จึงใช้วิธีแจกแจงความถี่บริเวณที่มีการปรับปรุง พบว่า พื้นที่ที่มีการปรับปรุงมากที่สุดได้แก่ พื้นที่อื่นๆ เช่น ส่วนพักผ่อน มุขหน้าบ้าน ความถี่ 129 คน รองลงมา คือ ห้องน้ำ ความถี่ 28 คน ห้องนอนหรือบริเวณนอน ความถี่ 23 คน และห้องครัว ความถี่ 1 คน ด้านวิธีการปรับปรุงส่วนใหญ่ใช้วิธีจ้างช่าง รองลงมาคือช่วยเหลือกันในครอบครัว

3. สาเหตุที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัย

พบว่า สาเหตุที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

ด้านห้องน้ำ สาเหตุที่ปรับปรุง ได้แก่ ห้องน้ำอยู่ไกลจากตัวบ้าน ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น โถส้วมเป็นแบบนั่งยองเปลี่ยนเป็นนั่งราบ เพิ่มราวจับ เปลี่ยนวัสดุที่ไม่ลื่น เป็นต้น

ด้านห้องนอน สาเหตุที่ปรับปรุง ได้แก่ ห้องนอนไม่เป็นสัดส่วน ไม่เป็นส่วนตัว ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น เปลี่ยนจากนอนพื้นเป็นนอนเตียง เป็นต้น ระบายอากาศไม่ดี

ด้านห้องครัว สาเหตุที่ปรับปรุง ได้แก่ พื้นลื่น นั่งรับประทานอาหารกับพื้นไม่สะดวกจึงเปลี่ยนเป็นโต๊ะ ห้องครัวอยู่นอกตัวบ้านใช้ไม่สะดวก เป็นต้น

ด้านบริเวณอื่นๆ เช่น บริเวณพักผ่อนกับแคบ ไม่เพียงพอกับสมาชิกครอบครัวและผู้สูงอายุ ต้องการทำห้องพระ เป็นต้น

การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษาและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยกำหนดค่าความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หากค่าที่คำนวณได้น้อยกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบมีความสัมพันธ์หรือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหากค่าที่คำนวณได้สูงกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศ กลุ่มอายุ ขนาดครัวเรือน ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้านไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสาเหตุที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

1. ความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุและครัวเรือน

พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุและครัวเรือนไม่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 เนื่องจากเห็นว่าที่อยู่อาศัยเดิมดีอยู่แล้ว และส่วนหนึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงให้เหมาะสมไปแล้ว และต้องการปรับปรุง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1

2. รายละเอียดความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

พบว่า ในจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ต้องการปรับปรุงห้องน้ำ-ส้วม มากที่สุด ความถี่ 50 คน รองลงมาต้องการปรับปรุงห้องนอน ความถี่ 41 คน ห้องครัว ความถี่ 27 คน พื้นที่รับประทานอาหาร ความถี่ 15 คน และพื้นที่อื่นๆ ความถี่ 6 คน แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญในการปรับปรุงห้องน้ำ ห้องนอน และห้องครัว ตามลำดับ

3. เหตุผลที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

พบว่า เหตุผลในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยจำแนกตามพื้นที่ ได้แก่

พื้นที่รับประทานอาหาร เนื่องจากต้องการโต๊ะรับประทานอาหารให้กับผู้สูงอายุ และไม่มีไม่มีที่รับประทานอาหารที่แยกเป็นสัดส่วน และความสะดวกในการประกอบกิจวัตรประจำวัน

พื้นที่ห้องครัว เนื่องจากต้องการมีห้องครัวที่ชัดเจนและแยกออกเป็นสัดส่วน ต้องการห้องครัวอยู่ในบ้าน ต้องการห้องครัวที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ

พื้นที่ห้องนอน เนื่องจากต้องการห้องนอนแยกเป็นสัดส่วน ต้องการเตียงนอน ต้องการห้องนอนอยู่ชั้นล่างเพราะขึ้นลงไม่สะดวก และห้องนอนคับแคบ ไม่สะดวก

ห้องน้ำ-ส้วม เนื่องจาก ต้องการราวจับช่วยการทรงตัว ต้องการเปลี่ยนจากนั่งยองเป็นนั่งสูง (ชักโครก) ห้องน้ำเดิมชำรุดและไม่ถูกสุขลักษณะ ต้องการห้องน้ำอยู่ภายในบ้าน ต้องการราวจับ

พื้นที่อื่นๆ เช่นบริเวณพักผ่อน เนื่องจาก ไม่มีห้องพักผ่อน สถานที่พักผ่อนภายในบริเวณบ้าน ไม่มีห้องพระ

เป็นต้น

ผลจากการศึกษาข้างต้นเมื่อเทียบกับหลักการและแนวคิดด้านที่อยู่อาศัยที่ควรจะเป็นสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ พบว่า ถึงแม้ว่าผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่รับประทานอาหาร พื้นที่ห้องครัว พื้นที่ห้องนอน และห้องน้ำ-ส้วม ของผู้สูงอายุจะไม่เหมาะสมแต่ความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่มีน้อย อาจอธิบายได้ตามแนวคิดของ ไอแซค กรีน (Isaac Green. Et al., 1975 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541 : 40) ว่า เป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดที่จะลงความเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุมิผลทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากที่อยู่อาศัยของทุกกลุ่มอายุ ถึงแม้ว่าที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต้องตอบสนองความต้องการที่พิเศษของผู้สูงอายุเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสภาพร่างกายและสังคมซึ่งรวมอยู่กับขบวนการเข้าสู่วัยของผู้สูงอายุ เพราะบ้านของ

ผู้สูงอายุก็เป็นที่อยู่ของคนทุกวัยในครอบครัว มากไปกว่านั้นจะต้องตระหนักถึงความหลากหลายของกลุ่มผู้สูงอายุหลายๆ กลุ่มอายุ (ผู้สูงอายุอายุน้อย ปานกลาง อายุมากที่สุด) ความสามารถ ความต้องการ ความปรารถนาซึ่งเกิดขึ้นกับคนในช่วงเวลานั้นๆ (ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวกับการสูงอายุ) และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันก็อาจมีผลต่อความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุและการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุว่ามีความสัมพันธ์กับความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหรือไม่ ดังนั้นจึงได้ทดลองวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษาและการปรับปรุงที่อยู่อาศัย โดยกำหนดให้ความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หากมีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหากมีสูงกว่า 0.05 แสดงว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศ กลุ่มอายุ ขนาดครัวเรือน ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้าน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ที่ 4 ความสามารถของครัวเรือนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

เป็นการยากที่จะตัดสินว่าผู้สูงอายุและครัวเรือนสามารถปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ แต่สามารถพิจารณาวิธีการที่ใช้ โดยจากการศึกษาพบว่า หากมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการจ้างช่าง รองลงมาคือผู้สูงอายุและครัวเรือนจะช่วยกันปรับปรุงที่อยู่อาศัยเอง โดยหากเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างที่ต้องอาศัยทักษะและฝีมือช่างครัวเรือนจะใช้วิธีจ้างช่างมาดำเนินการ แต่หากเป็นการปรับปรุงเล็กๆ น้อยๆ ครัวเรือนจะเป็นผู้ดำเนินการเอง อย่างไรก็ตามในข้อเสนอแนะมีจำนวน 23 คนที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมาช่วยเหลือในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุซึ่งก็ไม่ได้แสดงว่าผู้สูงอายุและครัวเรือนไม่สามารถดำเนินการได้ เช่นเดียวกับการปรับปรุงหรือความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับ เพศ กลุ่มอายุ ขนาดครัวเรือน ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้าน และจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุก็ยังพบความไม่เหมาะสมหลายประการที่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อผู้สูงอายุแต่เรื่องเหล่านั้นก็ไม่ได้ปรากฏอยู่ในรายการความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมากเท่าที่ควร เช่น เรื่องเตียงนอน โต๊ะรับประทานอาหาร ส้วมแบบนั่งราบ และราวจับในห้องน้ำ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการศึกษาครั้งต่อไป

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยทำเป็นคู่มือ และวิธีปฏิบัติ
2. การจัดพื้นที่ส่วนกลางภายในชุมชนเพื่อเป็นที่พักผ่อนและทำกิจกรรมช่วงเวลากลางวันของผู้สูงอายุ

3. จัดทำคู่มือการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยระบุถึงรายละเอียดของแบบก่อสร้าง และงบประมาณ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ตามภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุในชนบท ทั้งแบบที่ดำเนินการเองโดยครัวเรือน และแบบจ้างช่าง โดยเฉพาะบริเวณที่มีสภาพไม่เหมาะสม ได้แก่ ห้องน้ำ-ส้วม และห้องนอน

4. ศึกษาความเป็นไปได้ที่หน่วยงานของท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยสนับสนุนวัสดุหรืออุปกรณ์ และการติดตั้งอุปกรณ์ ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขอนามัยที่ดีขึ้น เช่น สนับสนุนโถส้วมแบบนั่งราบ ราวจับ และเตียงนอน